

СРПСКИ ТЕХНИЧКИ ЛИСТ

ОРГАН УДРУЖЕЊА СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКТА.

Професор Универзитета Милак Ј. Андоновић

Прославља на дан 8. новембра тридесетогодишњицу свога професорског и књижевног рада, а заједно с јубиларом славиће тај дан и тридесет генерација његових ученика привезаних к својем учитељу везама срдачне благодарности, искрених симпатија и топле љубави

Велика је заслуга Милана Андоновића као професора, јер тридесет покољења наших инжењера и техничара изашло је из школе, која је била срећна, да њега има за наставника, спремних да се одмах и самостално у својем раду служи науком, коју им је Андоновић предавао. За такав леп и редан успех мало је било и тако знање каким је г. Андоновић располагао и тако умење каким је он владао. Не, требало је нешто више и од тога великога, а то највише унео је г. Андоновић у своја предавања и посветио својим ученицима; *унео је душу своју*. Ето за то је његов рад уродио таким плодом; ето за то се и његови ученици сви до једног с љубављу и поштовањем сећају свога учитеља и сви као и из једног грла поздрављају га са: *живео драги учитељу*.

Делање г. Андоновића на спремању јавних радника није се ограничило само предавањима и вежбањима за време школског течаја, већ је г. Андоновић издавањем своје славне *Геодезије* створио својим ученицима могућност, да се на основи драгоцених упуштава, добијених у школи, даље усавршавају у владању тако важном науком као што је геодезија немајући потребе, да се за то служе књигама на туђим језицима. Тиме је он не само још више задужио своје ученике но и нашу књижевност, која је у Андоновићевој Геодезији добила готово једино техничко дело, које стоји на висини савремене науке и која потпуно искључује потребу за страна дела те врсте. То капитално дело г. Андоновића јесте друга велика заслуга његова.

У књижевни рад г. Андоновића није се ограничио издавањем само поменуте геодезије. Његовом перу имамо да благодаримо и за следећа драгоценна дела и публикације:

1. Космографију;
- 2.) О облику и величини наше земље;
- 3.) О Космосу;
- 4.) Основи рачуна вероватноће са теоријом најмањих квадрата;
- 5.) О катастру у опште;
- 6.) Неколико речи о комасацији пољопривредних имања;
- 7.) Катастар зиратног земљишта неопходно је потребан Србији;
- 8.) Пољопривредне реформе, комасација пољопривредних имања;
- 9.) О значају науке у свету, популарна научна предавања;
- 10.) Чланке у Тежаку о пољопривредним машинама.

Г. Андоновић је својим књижевним радом први указао потребу катастра и комасације пољопривредних добара, и изнео важност и корист од тих радова за културни напредак земље. Његовом иницијативом и био је отпочет рад на катастарском премеру и основана школа за стручну спрему геометара за извршење тога важног и корисног посла. Ну, прилике или боље неприлике у којима се налазила земља у оно доба, угушале су у брзо започети рад у томе правцу он и данас чека на своје извршење.

Ну обилним и тешким професорским и књижевничким радом није још била исцрпена сва радна снага г. Андоновића. Његово интересовање за делање и судбу великошколске омладине изазвало је симпатије не само код његових ученика но и код свих великошколаца, и те симпатије су добиле израза у избору његовом за председника великошколског певачког друштва „Обилић“. Најлепше странице историје тога хуманитарног друштва несумњиво су из

ного доба, кад је оно имало г. Андоновића на челу своје управе.

Г. Андоновић био је такође и више година преседник Удружења Српских Инжињера и Архитеката, у коме је својски ридио на подизању угледа како самог Удружења тако и целе струке.

Слободан и прост у своме опхођењу с млађима и равнима, без бирократске крутости и затегнутости, која ма да не иденикако нашем славенском духу и српском демократизму, ипак се у велико копира од туђих нам народа, г. Андоновић својом појавом уноси у друштво топлину и срдачност, и та симпатична црта његовог карактера поред његових великих заслуга за наставу, књижевниг и културни рад у нашој земљи — доприноси у не малој мери, да га данас приликом његове тридесетогодишњице плоднога рада сви познаници, другови и ученици и-

скрено и срдачно поздрављају са живео славни професоре!

Испуњујући ту пријатну дужност, да тај општи и топли поздрав уваженом слављенику и на овоме месту изнесемо, ми се са свима пријатељима и познаницима његовим од срца радујемо што видимо г. Андоновића и после таког обилног и дугог рада још свежа, кадра и вољна да и даље ради на културном напретку њему свегда таку миле и драге земље, а ми се надамо, да ће и његов будући рад свакад уродити добрим плодом; јер иначе и не може бити кад се к раду приступа с таквом вером у своју моћ с таквом вољом и усрдношћу као г. Андоновић.

У то име и са жељом да г. Андоновић прослави и педесетогодишњицу поздрављамо га још један пут:

Живео неуморни трудениче!

Предлог буџета за годину 1907.

Да би се могао оценити предлог буџета за годину 1907, изнећемо упоредно одобрене буџете за године 1905. и 1906. Министарства Грађевина и Железничке Дирекције, јер ће таково упоређење најбоље показати да ли се и у коме се правцу напредује у појединим структурама:

А) Министарство Грађевина

	1905	1906	1907
1. Плата указног особља	312 914	300 504	305 754
2. „ неуказног особља	32 320	32 320	32 320
3. „ послуге	12 000	12 000	13 000
4. Додаци	81 120	81 120	81 120
5. Елагодејање	7 700	6 000	6 000
6. Путни, подвозни и селидбени трошкови.	14 820	12 820	16 820
7. Унапређење особља	6 000	5 000	5 000
8. Канцелариски трошкови	14 300	12 900	14 200
9. Грађевине на суву и води	460 000	318 000	318 000
10. Зграда за Н. Скупштину	100 000	100 000	—
11. Довођење дворских зграда у исправно стање и претходни радови за нов двор	72 000	50 000	—
12. Грађење и одржавање мостова што се плаћа из мост. фонда		120 000	120 000
	1 113 174	1 050 661	912 214

Б) Дирекција Сри. Држ. Железница

І. Редовни расходи

	1905	1906	1907
1. Плата указног особља	434 170	433 500	437 440
2. „ неуказног особља	1 075 370	1 079 940	1 135 100
3. Станарина и награде	56 000	56 000	78 000
4. Путни, подвозни и селидбени трошкови и километража	205 000	210 000	240 000
5. Унапређење указног особља	8 000	8 000	8 000

6. Унапређење неуказног особља	12 000	15 000	17 000
7. Канцелариски и стручни расходи	2 570 000	2 655 000	2 690 000
8. Разни материјални расходи	80 000	89 000	97 000
	4 440 540	4 546 440	4 702 540

ІІ. Нове Железнице

	1905	1906	1907
1. Плата указног особља	47 380	75 880	98 500
2. „ неуказног особља	20 500	64 380	108 200
3. Фигуранти и помоћни раденици	6 000	8 000	50 000
4. Путни, подвозни и селидбени трошкови	20 000	80 000	220 000
5. Унапређење указног и неуказног особља		5 300	7 100
6. Канцелариски трошкови	11 000	20 000	45 000
7. Накнада приватнима за учињену штету при радовима	3 000	3 000	6 000
	107 880	256 560	534 800

ІІІ. Експлоатација шума Буковик и Рожањ и импрегнација прагова.

	1905	1906	1907
1. Плата указног особља	4 440	3 720	4 080
2. „ неуказног особља	14 940	17 580	15 840
3. Станарина	720	720	1 300
4. Путни, подвозни и селидбени трошкови	5 000	5 000	5 000
5. Унапређење особља	1 200	1 200	480
6. Канцелариски трошкови	500	500	500
7. Стручни расходи за експлоатацију	252 100	296 100	289 550
8. Разни материјални расходи	30 000	30 000	30 750
	308 900	354 820	347 500

IV. Експлоатација Сењског Рудника

	1905	1906	1907
1. Плата указног особља	14 800	10 720	12 160
2. „ неуказног особља	9 880	13 740	14 280
3. Додаци и путни трошкови	5 000	6 000	7 000
4. Унапређење особља	1 900	1 680	1 560
5. Канцелариски трошкови и кирија	1 400	1 400	1 000
6. Стручни расходи	709 000	724 000	889 000
7. Разни материјални расходи	24 200	28 235	26 940
8. Издржавање питомца на страни	—	—	12 960
	766 180	785 775	964 900

Рекапитулација

	1905	1906	1907
I. Експлоатација држ. железница	4 440 540	4 546 440	4 702 540
II. Нове железнице	107 880	256 560	534 800
III. Експлоатација шума Буковик-Рожањ	308 900	354 820	347 500
IV. Експлоатација Сењског Рудника	766 180	785 775	964 900
Укупно	5 623 500	5 943 595	6 549 740

На супрот овим редовним расходима стоје ови стварни односно прелиминирани приходи.

	1905	1906	1907
	стварно	прелиминирано	
Експлоатација државних железница	8 277 579	3 700 000	8 260 000
Експлоатација шума Буковик — Рожањ	277.087	354.460	347 500
Експлоатација Сењског рудника	480.371	756.187	930 000
Свега	9 035 037	9 810 647	9 537 500

Вредно је напоменути да је за годину 1905 предвиђено било 732.000 дин. прихода од експлоатације

Сењског рудника и да је стварно добивено једва 480.371 дин. т. ј. мање 285.809 дин. него што је прелиминирано.

Ако се не узимају у обзир ванредни расходи на срп. држ. железницама, у које спадаху (у предлогу буџета за 1907 о тим расходима нема више помена) почесне отплате за раније купљени возни и остали материјал као и интерес на дугујући капитал, онда имамо укупан чист принос од Дирекције срп. држ. железница

1905	3 411 537	Динара
1906	3 867 052	„
1907	2 987 760	„

Релативно мањи принос у 1907 појављује се са два разлога: 1. што је издатак за нове железнице прелиминирани за неких 278 240 дин. већи од прошлогодишњег, и 2. а тако исто и за експлоатацију сењског рудника предвиђен је за 179 125 дин. већи издатак него 1906 и 3. што је приход од експлоатације железница предвиђен за 440 000 динара мање него 1906 године.

Како ће се завршити 1906 за експлоатацију Сењског рудника то ћемо тек видети у одговарајућем завршном рачуну, али је вредно забележити, да се за 1907 годину предвиђа расход од 964 900 динара а приход од само 930 000 динара, дакле рачуна се са дефицитом од 34 900 динара, који би требало избећи свакако, што ће зависити од смотрене и мудре управе Сењског рудника, коме се по овој ствари у првом реду мора скренути пажња.

Експлоатација шума Буковик и Рожањ врши се такође некономично јер се тај посао окончао 1905 године са дефицитом од 31 813 динара.

Према овоме готово би се могло рећи да је држава тежак апарат за експлоатацију ове врсте привредних предузећа.

Н. М.

Проучавање румунских пристаништа.

Министар Грађевина одредио је комисију са задатком да проучи пристаништа у Брајили, Галцу и Сулини, на Дунаву, и поморско пристаниште у Констанци, како би се на основи прибраних података могло приступити пројектовању пристаништа код Прахова, као месту где треба да се заврши пруга, која иде од Параћина у Зајечар па се продужује до самога Дунава, и тиме коначно утврди техничка страна овога питања.

Комисија се вратила, пошто је прегледала сва четири горе именована пристаништа, са општим утиском, да су постројења на дунавским пристаништима таквог обима, да се ни једно од истих на наше прилике не може применити, али да има драгоцених података, који ће послужити, да се нашем пристаништу на Доњем Дунаву да тип, који захтевају наше стварне потребе.

Ваља напоменути, да је до сад владало погрешно мишљење у јавном мњењу као да се код Прахова може створити такво пристаниште, да би се тамо могли товарити и сами поморски бродови, међутим то не

стоји. Између Брајиле и Турне с погледом на стање мале воде на Доњем Дунаву, оно се може са сигурношћу рачунати само на дубину од 2,50 м., што је за поморске бродове сувише мало, оно је мало чак и за извесне шлепове који се употребљују на Доњем Дунаву.

Истина је, да се од комисије не може тражити да она сама изради одговарајући пројекат, који ми сви очекујемо са највећим нестрпљењем, али се зато од ње може одлучно захтевати да она, одмах сада, по свесме повратку, без икаквог одлагања поднесе извештај, у којем ће тачно бити изнесен програм према коме се пристаниште на Доњем Дунаву мора постројити и да се по таквом програму пројекат изради.

Не би било добро, да се сад, као што често бива, чланови комисије разиђу на своје редовне или друге које дужности, па да се на њен извештај чека, чека... у недоглед, као што је то много пута случај бивао.

Комисија располаже плановима свих пристаништа на Доњем Дунаву и ови ће добро доћи пројектанту

нашег буdefег пристаништа да свој посао темељно и свестрано разради.

Само би, понављамо желели, да се са овим послом ни под којим изговором не одуговлачи.

Српски изасланици били су дочекани у Румунији са изузетном предусретљивошћу, и захваљујући томе, комисија је могла да сврши свој задатак за релативно

веома кратко време па да, при свем том, задобије најповољнији утисак.

У интересу наше земље и њенога угледа, који треба да чувамо на сваком кораку, ми би желели да се као изасланици у иностранство шаљу вазда они наши признати стручњаци који поред стручне спреме добро владају страним језицима.

И.

Завршни рачун Министарства Грађевина за годину 1905.

У добу кад се толико ради на унапређењу грађевинске струке у земљи и материјалном бољитку техничког и осталог особља, које са толико преданости врши своју тешку и пуну одговорности дужност, вредно је да се забележи како се, при трошењу буџетом одобрених сума у години 1905, слабо водило рачуна о општој тежњи на овоме пољу.

Министарство грађевина успело је, да на штету могих појединаца и на штету опште ствари учини ове уштеде:

1. На плати указног особља	22 274,53
2. „ „ неуказног „	2 310,87
3. „ „ послуге	670,00
4. На додацима	9 882,65
5. На благодјејању	1 459,20
6. На путни подвозни и селидбени трошак	6 820,00
7. На унапређењу указног и неуказног особља	1 567,88
8. На канцеларским трошковима	63,84
9. На грађевинама на суву и на води	21 284,81
Свега . . .	66 333,82

Слична уштеда постигнута је и при експлоатацији државних жељезница, на име:

1. На плати указног особља	42 313,23
2. „ „ неуказног „	70 734,42
3. На станарини и наградама	809,33
4. На путним трошковима	4,74
5. На унапређењу указног особља	871,66
6. „ „ неуказног особља	1 441,70
7. На стручним расходима	128 067,06
8. На материјалним расходима	31 512,45

Свега уштеде . . . 275 754,69

Одобравајући кредите за Министарство Грађевина и Дирекцију срп. државних жељезница, Народно Представништво учинило је то у најбољој намери у интересу самих струка. Скрећемо пажњу на жалосну уштеду учињену на грађевинама на суву и на води у 21,284,60 динара оја нам доказује, да се у Министарству Грађевина почело збиља и тамо да штеди, где је то штетно по државне интересе.

Исто тако при жељезничкој дирекцији видимо карактеристичну уштеду на стручним и материјалним расходима у суми од 159 579 51 које у интересу наших жељезница, скоро као да не би требало да буде.

ПРАКТИЧНА УПУСТВА

за

ложаче парних котлова

по

И. Браузеру, Ј. Шпенрату и другима.

(Наставак)

Псмоћу података изложених у претходној табели може се лако израчунати колико се може произвести паре топлотом, која се добија при сагоревању 1 кг. ових горива, а тако исто је онда лако израчунати колико нам је потребно горива за произвођење извесне количине паре. Из § 6. знамо да је потребно 537 калорија, па да се 1 кг. воде од 100° претвори у пару од 100°. Овај се број мало мења, кад се жели, да произведена пара има већу загрејаност (температуру) и већи напон од једне атмосфере. Сем тога се мора и вода претходно загрејати на температуру кључања, за шта се мора опет употребити извесна количина топлоте. Због свега тога узима се просечно, да у котлао треба пре-

нети 460 калорија топлоте, па да се 1 кг. воде претвори у пару.

Према томе би се показала вредност наведеног горива у односу на моћ стварања паре овако:

(види таблицу на другој страни).

Из овога се јасно види како се одређује вредност горива за ложење парних котлова, па према томе, како би требало и плаћати разна горива. Код нас се обично купује угаљ на вагон и ако је који јефтинији за не колико динара, обично се тамо и узима, рачунајући ваљда угаљ — угаљ; али то не би требало да буде тако; никад није скупо подврћи какав угаљ хемијској анализи, дознати његове састојке, израчунати његову топлотну моћ, као и његову моћност при стварању

паре са једним или са другим горивом, па према томе и набављати и плаћати гориво; при томе не треба изгубити из рачуна и већи рад на довожењу и убацивању угља за ложење, јер за лошије гориво, треба и више радне снаге при ложењу, више угља треба убацивати под котло, а и више пепела треба извући из пепелишта и канала.

У пракси се не може никад постићи ова вредност и моћ горива, која је горе означена. У ствари се добије много мање паре но што је рачун даје, али је та моћност увек сразмерна горњим бројевима. Није тешко ни казати због чега је то тако, кад се зна, да се не може пренети на котло или боље рећи на воду сва топлота, која се створи на огњишту (роштиљу). Прво и прво извесна количина топлоте одилази на загревање зидова огњишта и ложишта, па онда и сам котло и његови делови, пропуштају извесну количину топлоте у ваздух; али највише се топлоте изгуби тиме што сагоревањем створени врели гасови не одају сву своју топлоту, већ још врели улазе у димњак и излазе напоље; они морају излазити у димњак још довољно врели, те да се добије потребна промаја у димњак, како би боље вукао. Гасови обично имају више од 250° кад, остављајући и последњи дес ложишта парнога котла, прелазе у канал, који их одводи у димњак.

1 кг. посног каменог угља	прегвори у пару	810 640	12,1 кг. воде
1 " масног (топливог) кам."	" "	750 640	11,7 " воде
1 " ситног каменог "	" "	776 640	12,1 " "
1 " дрвенастог мрког угља	" "	3600 640	5,9 " "
1 " земљастог "	" "	4450 610	6,9 " "
1 " шкољкастог "	" "	5350 640	8,8 " "
1 " гасног кокса	" "	6500 610	10,1 " "
1 " тресета осушеног на ваздуху	" "	3000 60	4,7 " "
1 " дрвета	" "	2800 800	4, " "
1 " дрвеног ћумура	" "	640	12,5 " "

(Наставиће се)

В е с т и.

Читаоцима. Овај број задоцнио је због сеобе штампариие.

Хартија, на којој је наш лист до сада штампан потрошена је и не може више да се добије у Београду, те смо принуђени, да лист штампано на нешто лошијој хартији него до сада.

Чланак „Упуства за дожаче парних котлова“ изостао је из два броја с тога, што писац није смео да напреже очи због болести, али пошто је опасност прошла, то ће чланак у будуће уредно излазити.

Као што се види, до нас нема кривице за ове неправилности, али ми ипак молимо читаоце, да нас извине.

Осигурање жабарског места По предрачуну вишег инжењера г. Свет. К. Русидеса извршиће се осигурање десног обалног стуба моста преко Мораве на путу Жабаре — В. Плана. Ово осигурање извршиће се каменом из београдске или раљске околине.

Предрачуњена је вредност овога посла 5 200,00 динара, а лицитација за уступање у израду држаће се у грађевинском одељку пожарсвачког окр. начелства за што ће се накнадно објавити.

Црква у Даросави. Грађење цркве у селу Даросави (округ београдски) уступљено је предузимачу г. Јанку Прекићу из Аранђеловца за 30000 динара, јевтиније од предрачуна за 395,01 динара или 1,30%.

Пројекат за цркву израдио је виши архитекта г. Свет. Ивачковић.

Срески станови у Прељини. По пројекту подинжењера г. Андре Вељковића саградиће се у Прељини (округ руднички) станови за среске чиновнике. Предрачунска је вредност овога посла 32 929,03 динара, а кроз који дан биће објављена лицитација за уступање у израду.

Нови пропусти у округу рудничком. По пројектима инжењера г. Милана Ј. Пљевљакушића саградиће се у округу рудничком два нова пропуска и то:

1, преко Калиманићског потока на путу Горњи Милановац—Ваљево од 3 метра распона, који ће по предричуну коштати 771,74 динара; и

2., преко Макве на путу Мрчајевци—Краљево од 4 метра распона, који ће по предрачуну коштати 929,05 динара.

Оба ова пропуска уступиће се у израду предузимачима за што ће ускоро бити објављена лицитација.

Подрум винодељске школе у Бунову саградиће се идуће године по пројекту архитекта г. г. Станојевића и Гаџића. Овај посао уступљен је у извршење предузимачу г. Манојлу Николићу из Негстина за суму од 49 999,00 динара, јевтиније од предрачуна за 3 358,07 динара или 6,27%.

Конкурс за пројекат. Православна црквена општина у Старчеву (код Панчева) расписала је конкурс за из-

раду пројекта за грађење православног храма. Рок је за подношење пројеката до 6/19. децембра 1906. године. Ближа обавештења даје црквена општина у Старчеву, којој се треба обратити.

Самоуправни окружни инжењер. Стални одбор округа ужичког расписао је стечај за самоуправног инжењера, Плата је 4000 динара годишње. Рок за пријаву означен је у огласу, који доносимо на другом месту.

Бугарски Универзитет у Софији. Бугарско министарство за јавну наставу расписало је интернационални конкурс за израду пројекта за грађење Универзитета у Софији.

Сви архитекти бугарски и страни, који затраже, добиће бесплатно програм конкурса и ситуациони план.

Пројекте треба предати Министарству за јавну наставу у Софији најдаље до 1/14. априла 1907. године.

Конкурентима ће се доделити три награде и то:

Прва награда 10000 франака; друга награда 7000 франака и трећа награда 5000 франака.

Сем овога жири ће имати на расположењу још 4500 франака за откуп других пројеката.

Између осталих чланова оцењивача биће и два члана архитекта странца и то један Француз а други Немац.

Конкурс је расписан 5/18. октобра 1906. године.

Кретање инжењера. Министар Грађевина решењем од 28. окт. 1906. г. одобрио је и потврдио избор г.

Хран. Спасића за самоуправног инжењера округа крушевачког. Избор г. Зисића за самоуправног инжењера округа ваљевског одобрен је раније.

Гвоздени мост преко Лукавице у Лазаревцу. По одобрењу Господина Министра Грађевина држаће се у Мин. Грађевина на дан 12. децембра 1906. године оферетна лицитација за израду и набавку гвоздене конструкције моста преко реке Лукавице у Лазаревцу. Мост има 15.60 m. распона и 5.50 m. ширине. Главни носачи су паралелни, патос растов, секундарних подужних носача има пет. Овај мост је истога типа као мостови преко Бељанице у Степојевцу и Пештана у Шопићу у окр. београдском.

Пријаве за нове грађевине у Београду.

- 1., Стеван Бакша колар у Ратарској ул. 91.
- 2., Филип Рајичић јорганџија у Високог Стевана ул. бр. —
- 3., Душан Коланић на углу Солунске и Сибињанин Јанка ул.

Пријаве за преправке зграда у Београду

- 1., Дим. Ж. Карабиберић у Грачаничкој улици број —
- 2., Глиша Андрејевић, Брат и Комп. у Вука Караџића ул. 14—26.
- 3., Најдан Ристић предузимач у Војводе Добрвца улици 22.
- 4., Савка Алексићка у Његушевој ул. 16.

РАД УДРУЖЕЊА СРП. ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКТА.

XV састанак Удружења Српских Инжењера и Архитекта држан 16. септ. 1906. год.

Присутни г. г. Нестор Манојловић, Ј. Аврамовић, Д. Лeko, М. Станковић, П. Димић, Ст. Вељковић, С. Пејчиновић, В. Поповић, Мирковић, Ј. Станојевић и С. Јовановић. председавао председник г. Н. Манојловић. На дневном је реду даљи претрес закона.

г. Н. Манојловић чита редакцију чл. 28. која је усвојена.

г. Н. Манојловић чита чл. 29.

Тач. 4. чл. 29. брише се.

Код тач. 5. г. Ј. Станојевић предлаже да се изради тарифа, коју ће израдити Удружење а одобрити Министар, по којој ће цивилни инжењери — архитекти — наплаћивати свој рад.

г. В. Поповић је противан да то улази у закон. Удружење ће то увек моћи издејствовати код Министра.

г. Н. Манојловић предлаже да у року од 3 месеца Удружење изради ту тарифу.

Тач. 6. брише се.

г. Мирковић пита, шта је са забраном државним инжењерима да могу радити приватне послове.

г. Манојловић противан је да овде уђе. то ће ући на друго место.

Чита се чл. 30.

г. Ј. Станојевић је за то, да се овај члан избаци.

г. Мирковић вели, да би тај члан имао смисла да су остали овлашћени инжењери.

г. В. Поповић износи, како су у Француској одговорни и инжењер — архитект — и предузимач извесно време. Тако би и код нас требало да буде.

г. Н. Манојловић каже да то постоји у кривичном закону.

Решено је, да се тај члан изостави.

Чита се чл. 31.

г. Председник пита, да ли је скуп у опште у начелу за овлашћене предузимаче.

г. В. Поповић налази, да предузимаче треба подвргнути Министарству Грађевина а не еснафима. Зато треба да су овлашћени и за јавне и за приватне грађевине. И сами предузимачи су то тражили.

г. Н. Манојловић пита, да ли је скуп задовољан са квалификацијама.

г. Мирковић. Налази да треба да отпадне они који сврше зид. — тесачку школу, јер се не зна какве су то школе.

г. Манојловић наводи, да су те школе предвиђене овим законом.

Скуп не прима предлог г. Мирковића.

г. Лeko пита, да ли и цивилни инжењер и архитекти имају право да буду предузимачи.

г. Манојловић чита чл. 29. тач. 1. која им то право даје.

Чита се чл. 32.

г. Ј. Станојевић је за то, да се стави, у ком року треба министар да пропише правила о полагању испита код предузимача. Скуп усваја овај члан с тим, да се у последњем ставу цифра 5000 дин. попне на 10000 дин.

Код чл. 34. г. Н. Манојловић налази да траба избацити одговорност. Скуп усваја.

г. Лек о предлаже, да се началницима да право, да могу дати одсуства до 15 дана и да о томе не извештавају министра.

Г. Ст. Вељковић је за месец дана.

Скуп усваја предлог г. Лека.

Г. Лек о је зато, да се оне опште дужности, које су овде наведене, а које постоје у закону о чиновницима у опште, и не помињу у овоме закону. На тај би начин закон био краћи и јаснији. Треба уносити само његове ствари.

Г. Манојловић је противан. Овако закон има целине и потребно је, да се извесне ствари више пута нагласе.

Скуп усваја члан 34.

Прима се чл. 35.

Код чл. 36. решено је да се истакне, да и комисије одговарају за свој рад.

Прешло се на дебату о Грађ. Савету, код чл. 37. г. Ст. Вељковић налази да је апсурдно да се техничар, стручњак, одређен за реферисање, упознаје у раду.

г. Манојловић се слаже с тим. Савету треба да иду само готове ствари. Сем тога, он је за то, да началник одељења не буде један од двојице рефераната. Он треба да поднесе предлог Савету и да га брани, а не он да реферише.

г. В. Поповић предлаже да се баш у закон унесе да началник одељења не може бити један од рефераната.

г. Н. Манојловић предлаже да се избрише и други део тога члана, јер је аномалија, да технички стручњак надгледа рад и да о томе реферише началнику, с којим после заједно треба да реферише Савету.

Скуп је усвојио примедбе.

Код чл. 39. г. С. Вељковић указује на ту незгоду, што су началници одељења на путу, те, по овом члану, Савет неће моћи често пута да ради а тиме би се решења по појединим предметима одуговлачила. Мишљења је, да треба један предмет ако се не реши за месец дана, сматрати као решен.

г. В. Поповић налази, да је и то незгодно, што се решења доносе по већини. Могу гласови стручњака по једној ствари бити сви на једној страни а нестручњака на другој, па ако је ових више, ствар ће бити решена неправилно.

г. Манојловић доказује да то мора бити.

г. В. Поповић предлаже, да се бар у оном случају, кад је једнак број гласова на обе стране, усвоји оно мишљење где је већина стручњака. Скуп усваја онако како је предложено.

г. С. Вељковић предлаже да се у закон стави, да сваки предмет мора бити решен у року од месец дана.

Скуп усваја.

Чита се чл. 40 и усваја с тим, да се изостави књижица.

Код чл. 41. г. С. Вељковић је мишљења, да члановима Савета треба одредити сталну плату.

г. Н. Манојловић је противан. Боље је хонорар за сваки предмет, јер је то већа гаранција за бржи рад.

Чита се чл. 42.

г. С. Вељковић предлаже да се правилник објави указом.

г. Манојловић предлаже ову стилизацију: Ближе одредбе о раду Савета прописале се Краљевим указом на предлог Мин. грађевина.

Скуп усваја.

Овим је рад завршен и заказан идући скуп.

С. Ј.

XVI месни скуп Удружења Српских Инжењера и Архитекта. — 18. септембра 1906. год. —

Председавао г. Н. Манојловић; присутни г. г. Ст. Вељковић, Веселин Трипковић, П. Гачић, М. Антоновић, Б. Пајевић, П. Димић, Св. Ивачковић, Ј. Симеоновић, Ј. Станојевић, Д. Томић, Милоје Јовановић, Вл. Поповић, Ј. Аврамовић, Свет. Јовановић, М. Станковић.

Председник отвара седницу и предлаже да се пређе на претрес чл. 52.

Димић вели, да се овај члан не слаже са раније усвојеном редакцијом о правима на полагање држ. инж. испита.

Поповић тражи да се даде право на полагање држ. испита одмах по свршетку школе.

Антоновић и Вељковић веле да је потребна и довољна пракса од једне године.

Димић допуњује г. Вељковића и вели да, и кад би се узаконило да се право на испит стиче после године по свршетку школе, ипак би кандидат у ствари полагао држ. испит *после године и по* дана, јер дипломски испит у школи полаже се у септембру, а државни се испит полаже у априлу.

Председник чита чл. 53.

Антоновић вели да реч „*диплому*“ из овога чланка треба избрисати, јер дипломе дају само школе (универзитет, политехнике), а никако административна надлежства као што су министарства. — Државни је испит више практични испит и једна брана за улаз у државну службу, с тога дотичне комисије могу издати само уверење о положеном том испиту, и то уверење по својој важности стоји далеко испод универзитетске — политехничке — дипломе.

Скуп једногласно усваја ову примедбу г. Антоновића.

Антоновић је против ограничавања времена за полагање државног испита. Овај је испит, вели, само једна формалност и као такав не треба да буде сметња напредовању техничара. Код нас је често случај, да једног свршеног техничара — подинжењера — пошаљу у неки мањи округ, где случајно по неколико година нема никаквих већих техничких радова, и где он нема ни техничничке литературе ни другове с којим би могао мењати мисли о техничким питањима, па ако му је још и шеф старији и слабији инжењер, онда је такав подинжењер у врло незгодном положају, да на време може полагати инжењерски испит.

Поповић: да се право на полагање државног испита ограничи на 10 година.

Димић вели, да ову одредбу треба довести у сагласност са већ усвојеном одредбом, да се године подинжењерске службе рачунају у године службе за повишице и пензију. Позива се на одговарајућу одредбу у закону о средњим школама.

Скуп усваја да се ова одредба редикује према раније усвојеном члану о платама.

Председник предлаже да се из чл. 53. избаце речи: *у току 5 година по полагању првог испита*.

Скуп прима овај предлог. Исто тако избачен је последњи и претпоследњи став чл. 53.

Председник чита чл. 54. и предлаже, да се одреди рок докле министар мора прописати правила.

Димић вели да тај рок буде шест месеци.

Председник предлаже 3 месеца што скуп и усвоја.

Председник чита чл. 55 и објашњава непо-

требност тога члана, после чега скуп одбацује тај члан, а тако исто и чл. 56.

Чл. 57. остаје.

Председник чита одредбе прелазног наређења.

Код чл. 60. г. Димић вели да данас има врло много расписа, правила и упуштава, и да с тога данас ни један инжењер не зна, који прописи вреде. Стога је мишљења: да би се врло велике услуге учиниле техничкој струци и инжењерству у Србији ако би се сва досадања правила, прописи и упуштава сасвим укинули и написала нова правила, која би потпуно заменила сва досадања.

Председник се слаже са г. Димићем и говори у истом смислу.

Димић пита: сме ли цивилни инжењер отпочети приватну праксу пре него што се обрати Министарству грађевина, које ће му потврдити право на титулу инжењера и дати право да може вршити приватне техничке послове.

Председник му одговара: да то питање још није довољно претресано у Удружењу, али, сматра то као једну важну одредбу која треба да уђе у закон.

М. Ј.

Страна техника.

Набавка вагона за талијанске железнице. Италија је за своје железнице наручила 8560 вагона за пренос терета.

Овако велика набавка није се могла извршити у земљи, те су домаће фабрике примиле на себе само 3910 вагона. Остатак је наручен на страни и то: 350 вагона у Француској, 1850 у Белгији, 600 у Германији, 650 у Аустро-Угарској и 1200 у Њу-Јорку и Штокхолму.

Вредност ове поруџбине износи 47 344.850 динара, а од те суме добиће домаће фабрике 24 588 000 пада остатак на стране фабрике и то: 9 663 750 дин. на Белгију, 1 653 750 дин. на Француску, 3 087 000 дин. на Германију, 3 267 750 дин. на Аустро Угарску, 4 490 000 дин. на Америку а 8 575 дин. на Шведску.

Окт. 1906.

Ј. Б.

Милано

Претплатницима.

Молимо г. г. претплатнике да изволе полагати претплату на лист следећој г.г. повереницима:

За округ Београдски: г. Јован Сименовић в. инж. и г. Витомир Л. Рајић инж.

За округ Ваљевски: г. Љуба Денић в. инж. и г. Чедо Гагић инж.

За округ Врањски: г. Свет. Јовановић инж. и Чедо Младеновић инж.

За округ Крагујевачки: г. Лука Ивковић в. инж. и г. Стеван Миросављевић инспектор.

За округ Крајински: г. Божидар Милић инж и г. Божидар Глумац инж.

За округ Крушевачки: г. Никола Писа инж. и г. Душан Ђсжић инж.

За округ Моравски: г. Настас Поповић виши инжењер и г. Дим. Поповић инж.

За округ Нишки: г. Јосиф Ринер в. инж.

За округ Подрински: г. Петар С. Бојић инж.

За округ Пожаревачки: г. Светозар Русидес в. инж. и г. Петар Ракић инж.

За округ Пиротски: г. Драгутин Матић инж.

За округ Смедеревски: Јован Банић в. инж. и г. Милија Нинић инж.

За округ Руднички: г. Димитрије Милошевић инжењер.

За округ Тимочки: г. Влада Здравковић инж., г. Аца О. Милинковић инжењер и г. Петар Караџић инжењер.

За округ Топлички: г. Лазар С. Живковић инж.

За округ Чачански: г. Јордан Видановић инж. и г. Жигко Радовић инж.

За округ Ужички: г. Емил Краловец в. инж. и г. Ђорђе Јевтовић инж.

Господу поверенике молимо, да новац — по одбитку поштарине — одмах шаљу благајнику удружења.

Благајникова пошта.

Положили су претплату г. г. претплатници: По 10 дин. г. Милан Капетановић проф.; г. Коста Петровић професор; г. Душан Живановић в. архит.; Коста П. Јовановић инспектор мин. грађевина; г. Милан Балта инжењер шеф катастарског одсека општ. београдске; г. Милан Јовановић инжењер, г. Влад. Станковић, трг. из Београда. По 5 динара: г. А. Јолџић геометар; г. А. Милојевић црџач; г. Дим. Ристић црџач; г. Ж. Ђурић секретар мин. грађ.; г. П. Ђуновић геометар и г. В. Туцовић п. инж. из Београда.

Власник за Удружење Срп. Инжењера и Архитекта **Мих. Ј. Валента** шеф инжењер општ. Београдске. Одговорни уредник: **Нестор Манојловић**, начелник Минист. Финансија у пензији. Ресавска ул. бр. 69. Штампарија К. Грегорића и Друга — Београд. Краљев трг бр. 11.